

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

71
- 61

908

БЕРЕГИТЕ КНИГУ!

ОНА СЛУЖИТ НЕ ОДНОМУ, А МНОГИМ.

Возвращайте книгу в
срок, чтобы и другие
могли воспользоваться
===== ею. =====

25 SEP 2006

3137 NOV 2010

891.71

L-61

այ.

Ի. Կ. ՀԻՍԵՆԿՕ-ԿՕՏԵԻՉ

մ/2680

891.7⁶

„ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ“

ՎՕԴԸՎԻԼ ՄԷԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Թաղգմանեց

ԳԷՈՐԳ ՄԵԼԻՔԵԱՆՑ:

3937

13259

3357

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

«ԳՈՒՇԿԻՆԵԱՆ ԱՐԱԳԱՏՈՊ» ՏՊԱՐԱՆ
1904.

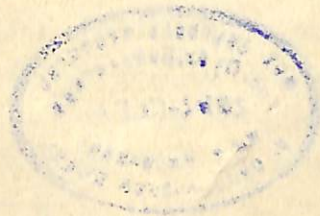
1/304

Дозвол. ценз. С.-Петербургъ, 7 Юня 1904 г.

Ն Ո Ւ Է Ր
Ի Մ Ը Ն Կ Ե Ր

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՀՐԱՏԵԱՆԻՆ:

Թարգմանիչ:

“Пушкинская Скоропечатня”, Лештуковъ, 4.

„ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ“

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ՝

ՊԱՎԵԼ ԻՎԱՆԻՉ ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ — ապահար-
զանական գործերի փաստաբան, 35
տարեկան երիտասարդ:

ԾՕՂԻԿ ԿՐԱԿԵԱՆ — կալաժատիրուհի 50
տարեկան, տաք բնաւորութեան տէր
կին, հազնւած է անճաշակ, գոյն-
զգոյն:

ԱՐՏԵՄ ԻՎԱՆԻՉ ԿԱԿԱԶԵԱՆ — թոթովա-
խօս, նիհար զէմքով, մաղերը թա-
փուած, հազուսար անճաշակ:

ԻՎԱՆ ԻՎԱՆԻՉ ԱՐԾԻԻԵԱՆ — սպայ, կալ-
աժատէր 35 տարեկան, ազդու և
աշխոյժ բնաւորութիւն ունեցող, զե-
ղեցիկ է:

3390
40

ՄԱՐԵԱ ՍԵՄԵՆՕՎՆԱ,—սրա կինը, 17 տարեկան:

ԳՐԻԳՈՐ ԿՕՇԻԿԵԱՆ—Վարունդեանի սպասաւորը:

Գործողութիւնը կատարուած է Վարունդեանի տանը: Փաստաբանի առանձնասենեակը: Զախ կողմը դրած է մի գրասեղան, աջ կողմում պատուհանի մօտ—բազմոց: Մէջտեղում և երկու կողքում դռներ: Սենեակի զարդարանքը բաւականին ծոխ է:

ՏԵՍԻՒ, 1.

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ.

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Գրասեղանի առաջը նստած թըղթերն է կարդի բերում):

Աստուծ իմ, ինչպէս գլուխս ցաւում է երեկւան ընթրիքից:

Փաստաբանը չպէտք է, ախր, այդպէս երկար ժամանակ հիւր քարշ գաջ: Բայց ինձ տեղն է: Մի բան այստեղ ինձանում կատարուած է էհէ... հէ... Ես այսօր պէտք է տիկին Պետրոսեանի գործը վերջացնէի: Տեսէք, բանը ինչու՞մն է: Մարդը կնկան է սիրում, կինը—մարդուն. իսկ զօրանչը վճռել է անպատճառ բաժանել նրանց:

Օխ, էդ զօրանչները...: Պատճառներ ապահարզանի համար դեռ չկան, բայց տիկնոջ ընկերուհին խոստացել է հնարել: Ի՛նչ հարկաւոր է նրա ընկերուհին այդ գործում, ես չեմ հասկանում: Ես նրան մի նամակ գրեցի հետեւեալ բովանդակութեամբ՝ որ եթէ նա

այսօր ժամը երեքին չի դալ և ճիշտ տեղեկութիւններ չի տալ ինձ, ես նրանց գործ տանելուց բոլորովին հրաժարուում եմ:

ԳՐԻԳՈՐ: (Աջից մտնելով:) Ընդունարանում մարդիկ կան:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Ո՞վքեր են:

ԳՐԻԳՈՐ: Մի պզտիկ, մեղքի կտոր պարոն է. շատ զժւարութեամբ է խօսուում, մեծ մասը մատները ու պաօշները ծռւմուկով է հասկացնում: Էն միւսն էլ մի պառաւ տիկին է. նա անդադար հայհոյում ու ժամացոյցին է նայում:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Դէ՛ զնա, կանչի՛ր. ո՞վ է այնտեղ առաջինը... հերթով: (Գրեգորը դնում է մեշտեղի դռնից, վարուկանը մնակ) Վերջին ժամանակները գործերն էլ սակաւացել են: Կանայք բոլորովին փոխւել են. սկսել են քիչ դաւանանել իրանց ամուսիններին: Եթէ այդպէս կ'շարունակւի, ստիպւած կլինեն թողնել արհեստս:

ՏԵՍԻՒՆ 2.

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ, ԿԱԿԱԶԵԱՆ յետոյ ԳՐԻԳՈՐ:

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: (Մտնում է մշտեղի դռնից, կօմկապէս դուրս է խոնարհում)

Բա... բա... բարև ձեզ, թու... թութ... թոյլ աւէք նե-երկայանալ...

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Կողմ:) Կակա՞ղ է: (Նրան:) Շատ ուրախ եմ, նստեցէք, խնդրեմ:

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: Աւարտեմ իվա-անիչ կր... կր... Կա-ակաղեան:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Կողմ:) Իրան չարմար ազգանուն է: (Նրան:) Շատ ուրախ եմ, ինչո՞վ կարող եմ ձեզ օգտակար լինել:

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: Պէ-էաք է ձեզ ասեմ, որ ե-ես, լինելով բո... բր... բո-ոլոր եղբորներիցս ամենափոքրը, զա-անազան պատճա-առնելով, որոնց մասին ե-ես ձձեզ յետոյ կը պատմեմ, ես համարեա միշտ զիւ-զիւզումն եմ ապրել...

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Ձէ՛ք կարող արգեօք դուք...

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: (Զեռները թափ տալով) Թութ... թոյլ աւէ՛ք... Ես բո-ոլոր ժա-ժամանակը ապրել եմ զիւ...զիւզումը, այսինքն, ճիշտն ասած, ի՛շ թէ զիւ-զիւզումը...

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Ներողութիւն, ես ձեզ ընդհատում եմ...

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: (Կիսով չափ վեր է կենում տեղից և ձեռքերը սաստիկ թափահարում է) Խր... խնդրում եմ

մի՛ խանդարէք... ես ջղաչին մարդ եմ, ~~ա-աչդ~~
~~ինձ համար շատ վնաս է: Այդպէս, ե-ես ձեզ~~
պէտք է ասեմ, որ բոլոր ժամանակը ապրել
եմ զիւ... զիւղումը...

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍ. Նասկանում եմ, բոլոր
ժամանակը զիւղումն էք ապրել:

ԿԱԿԱԶԵՍ. (վեր թռչելով) Խը... խնդրում
եմ մի խանդարէք, ես սաստիկ ջղաչին մարդ
եմ և... Բնչ էի ասում: Նա. ես մմիշտ ապրել եմ
զիւ... զիւղումը... (Ֆիթն է սրբում):

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍ. (Վոդ) Հէնց այն է քո
տեղը: Այդ Բնչ չիմարի գլուխն է:

ԿԱԿԱԶԵՍ. Դու-ուք բա՛ն ասացիք:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍ. Ոչի՛նչ, կատարելապէս
ոչի՛նչ:

ԿԱԿԱԶԵՍ. Նա. էէն էի ասում... Ո...
ո... որովհետեւ բո-ոլոր ժամանակը անցրել եմ
զիւ... զիւղումը...

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍ. (Տեղից վեր թռչելով) Դար-
ձեանը զիւղի մասին:

ԿԱԿԱԶԵՍ. (Գնալով վարունգեանի յետևից)
Խ... խնդրում եմ, ինձ մի խանդարէք, ե-ես
սաստիկ ջղաչին եմ...

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍ. Սատանան տանի ձեզ էլ,
ձեր ջղերն էլ. կարճ կտրեցէք, Բնչ էք ուղում. ես
ժամանակ չունեմ երկար սպասելու, իմ ամեն մի
րոպէն հաշւած է: Դուք աւելի լաւ կանէք, որ եթէ
ձեր ասելիքը մի թղթի վերայ գրէք: Ինձ այնտեղ
ուրիշ կլինաններ են սպասում, իսկ դուք խրել
էք ձեր «զիւ... զիւղում» և ոչ մի կերպ չէք
կարողանում դուրս գալ: Ես հէնց շարունակ
ձեզանից լսում եմ՝ «զիւ-զիւղում» հա՛ «զիւ-
զիւղում»... և ուրիշ ոչինչ...

ԿԱԿԱԶԵՍ. Թու... Թութ... Թոյլ տուէք
ձեզ ասել, որ ե-ես հի-իւանդ մարդ եմ, իսկ
դուք վրաս դո-ոռում էք: Իմ ջղե՛րը... գլուխս...
իսկ դուք... դուք... (Թուլացած ընկնում է բազկաթուի
վրայ):

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍ. Այդ էր պակաս: Ներե-
ցէք, ՚ի սէր Աստուծոյ: (Վոդ) Գրողը տանի քեզ
էլ, քո զիւղիդ էլ: (Զանգահարում է. դալիս է դրեպոր):
Տարէք այս պարոնին իմ ննջարանըս, թող այն-
տեղ հանգստանայ: (Գրեպորը տանում է Վակագեանին,
որը կամենում է մի բան ասել, բայց չէ կարողանում):

ՏԵՍԻԼ 3.

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ ԵՒ ԾՍՂԻԿ ԿՐՍԿԵԱՆ:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Մենակ) Այլ բեղ բաւա-
կանութիւն— ունենայ այդտիտի կլիենտ: Այն
ո՞ր կինն է չիմարացել, որ վճռել է մարդու
զնայ այդպիսի խեղկատակին:

ԿՐՍԿԵԱՆ: (Աղմուկով ներս է մտնում:) Ասացէք,
խնդրեմ, դ՞ուք էք փաստաբանը:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Այո, ես եմ:

ԿՐՍԿԵԱՆ: Երկա՞ր պէտք է սպասեմ ես
իմ հերթին: Համարեա մի ամբողջ ժամ է, որ
ես սպասում եմ: Ես ժամանակ չունեմ:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Դուք լաւ ժամանակին
էք շնորհ բերել. նստեցէ՛ք, խնդրեմ:

ԿՐՍԿԵԱՆ: Շնորհակալութիւն: Դուք
Իվան Պավլովի՞չ էք:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Պավել Իվանիչ:

ԿՐՍԿԵԱՆ: Գազարեան:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Վարուճեան:

ԿՐՍԿԵԱՆ: Շատ ուրախ եմ: Ես չիշում
եմ, որ մի ինչ որ բանջարեղէն է, բայց չեմ
կարողանում մտաբերել վարձու՞նդ է, թէ կա-

դամբ: Յիշողութիւնս սաստիկ վատացել է:
Ճո՛ւ, այստեղ ինչպէս շող է: Չի՞ կարելի պա-
տուհանը բաց անել: (Վարուճեանը բաց է անում: Կրա-
կեանը հանում է իւր անդին ըրդիկիւլից զանազան բաներ՝
այստեղ կան և՛ կարկանդակ, և՛ շեշեր, և՛ գուլպաներ, և՛ թաշ-
կինակներ, և՛ զանազան կապոցներ և այլն: Վերջապէս հանում
է մի սրակ, որի միջի հեղուկով թաթախում է թաշկինակը և
դրանով սրբում է հակառն ու ծամերը: Յետոյ նոյն կարգով
տեղակում է և ըրդիկիւլը դնում է վարուճեանի առաջը դրած
սեղանի վրայ): Ես, ինչպէս անսնում էք, եկել եմ
իմ աղչկաս գործի մասին: Պէտք է ձեզ ասեմ,
որ ես ութը աղջիկ ունեմ, և բոլորն էլ ինձ
պէս դեղեցկուհիներ են: Նրանց մարդու տալ ես
չեմ ցանկանում, որովհետեւ բոլոր ազամարդիկ
սրիկաներ են:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Շնորհակալութիւն:

ԿՐՍԿԵԱՆ: Չարժէ: Այլ հիմա ես ինքս
չեմ հասկանում, թէ ինչպէս այդ եղաւ: Իմ
փոքր աղջիկս, Սոնեան, մարդու զնաց մի սպայ
կալւածատէրի: Նրա մարդը, ես ձեզ ասեմ,
սիրելի... Ստեփան Գրիգորիչ... կարծեմ:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Պավել Իվանիչ:

ԿՐՍԿԵԱՆ: Ախ, այո, Պաւել Իվանիչ,
ը... ը... բողկեան:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Վարուճեան, տիկին,
Վարուճեան:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Ներեցէք, սիրելի Պաւել Ի-
 վանիչ, ներեցէք: Յիշում եմ, որ ուսելու բան
 է, բայց ի՞նչ բան է—չեմ կարողանում մտա-
 բերել: Հնա պէտք է ասեմ, որ Սօնիչկիս մար-
 դուն ես վաղուց ի վեր տանել չէի կարողա-
 նում: Բայց նրան ես մարդու առի աէրաէրա-
 կինի չգրու, որովհետե նա հէնց պարծենում
 էր, թէ իրա աղջիկը առանց օժիտի էլ կեր-
 թաց նրան: Դէ, այստեղ իմս ինձ հասաւ: Փո՛ւ,
 այստեղ ինչպէս փչում է. չի՞ կարելի պատու-
 հանք փակել: (Վարուճականը փակում է: Կոյն դործողու-
 թիւնը բիդիկիւլի հետ կրակեանը հանում է թաշկենակը, և
 դրանով ծածկում է:)

Այդ ի՞նչպէս կլինի, ասում եմ. ես իմ
 ութը պլպլան աղջիկներովս առանց փեսանե-
 րի մնամ, նա իրա տափակաբիթ կաա՛րն հա-
 րատի՞ն մարդու տայ: Չէ, ասում եմ, սպա-
 սիր դու: Եւ մի յաջող որ ես բանը բերեցի
 այնպէս սարքեցի որ կալածատէրը Սօնիչկիս
 առաջարկութիւն արեց: Իսկ քանի որ դու փե-
 սաս ես, էլ իմ ձեռքիցս չես պրծնի:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: Բայց ձեր աղջիկը սի-
 րում է նրան:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Ցաւնէլ հէնց այդ է, որ սի-
 րում է, էլի: Այդ դեռ ոչինչ: Բայց մեղանում
 կայ մի կալածատիրուհի: Մի երևելի կին

էլ չէ, կլինի այդպէս 45 տարեկան: Այդ կինը
 կասուի նման սիրահարւած է պրիստաւի վե-
 րայ. իսկ պրիստաւը, ես ձեզ ասեմ, շարունակ
 ընկած է իմ մեծ աղջկաս յետեից:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: Ներողութիւն: Կարծեմ
 պրիստաւը ձեր Սօնիչկայի դործի հետ կապ
 չունի:

ԿՐԱԿԵՍՆ: (Յանդիման) Սօֆեա Չախարով-
 նա, և ոչ թէ Սօնիչկա... Հնա պէտք է ձեզ
 ասեմ, սիրելի Նիկոլայ Իվանիչ... Այդպէս է,
 կարծեմ... Մեխեան:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: (Չաջրացած) Վարուճեան,
 ի սէր Սասուժոյ, Վարուճեան:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Դէ արի ու յիշիր: Պարզ չի-
 շում եմ, որ դուք բանջարեղէն էք, բայց ո՞ր
 տեսակից—այդ չեմ յիշում:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: Լսեցէ՛ք ես ձեզ համար
 ի՞նչ բանջարեղէն եմ. ի սէր Սասուժոյ ինձ
 բանջարեղէն մի ասէք:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Շատ լաւ, ինչպէս կամենաք:
 Միայն Վարուճեղին խորոված կամ սուփ ասել
 չի կարելի: Փո՛ւ, ինչպէս շոգ է, խնդրեմ պա-
 տուհանք բաց անէք, եթէ կարելի է:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: Դարձեանք բաց անել:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Ի հարկ է բաց արէք, խօ
 չեմ ասում, որ կտարէք: (Նոյն խաղը բիդիկիւլի հետ:)

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Արագ վեր է կենում և բաց ա-
նում): Համեցէք:

ԿՐԱԿԵԱՆ: Պա: Պէաք է ձեզ ասեմ, որ
այդ կալածատիրուհին չաղ, թափթփեա՞ծ մը-
սերով մի կին է. կլինի ծանրութեամբ եօթը
փութ, եթէ ոչ աւել: Շատ ժլատ կին է, մի
հնացած կառք էլ ունի: Սա մի անձրեային
օր, չգիտեմ ինչու, դէպի մեր տան կողմն էր
դալիս. եւ ահա կէս ճանապարհին կառքի տա-
կը կօտրուում և բաժանուում է կառքից, իսկ
բացաճքից սրա ոտներն էլ դուրս են կախ-
ուում... Կառապանը բանից խաբարութիւն չու-
նի, միայն միերին է դամչիլամիչ անում, որ
չուտ աեղ հասնի, այն ինչ կալածատիրուհին
իւր դրութիւնից ազատվել չի կարողանում.
ինքը կառքի մէջն է, իսկ ոտները դիտի մէջ
են թրև դալիս: Շրջազգեստը նոյնպէս կառքի
մէջն է հաւաքել, այնպէս, որ միայն մերկ ոտ-
ներն են դրսում էրևում: Ժողովուրդը տես-
նում է, բան չի հասկանում:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Լսեցէք, տիկին. ինձ ա-
մենևին հետաքրքիր չի իմանալ, թէ ինչ դը-
րութեան մէջ է եղել կալածատիրուհին իւր
կառքի մէջ... խնդրում եմ ձեզ պատասխանել
հարցիս. մեր աղջիկը ցանկանում է բաժան-
ւել:

ԿՐԱԿԵԱՆ: Ո՛չ:
ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Նշանակում է մարդն է
ցանկանում:

ԿՐԱԿԵԱՆ: Ո՛չ:
ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Հապա ո՞վ է ապահար-
զան պահանջողը:

ԿՐԱԿԵԱՆ: Ե՛ս:
ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Դ՞ո՞ւր: Դ՞ո՞ւր ինչ կապ
ունիք այդ դործի հետ:

ԿՐԱԿԵԱՆ: Ինչպէ՞ս թէ ինչ կապ: Ես
մայր եմ... ես եմ համոզել Սճնիկիս, որ նա
համաձայնի ապահարզան տալ: Ես նրան ուղ-
ղակի ասացի, որ եթէ նրա մարդը նրան հի-
մա չի խաբում, մի Լնոյն է վերջը կը խաբի:
Տղամարդիկ առանց այդ չեն կարող: (Դռներում
երևում է Կակազեանը)

3390
40

ՏԵՍԻՆ, 4.

ՆՈՅՆՔ ԵՒ ԿԱԿԱԶԵԱՆ:
ԿԱԿԱԶԵԱՆ: Ե-ես մի փո-օքր հանդստա-
ցայ:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Բարեհաճեցէք սպասել,
ես դրազւած եմ:

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: Ե-ես միայն մի քա-անի
խօսք...

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍԱՆ: Յետո՛յ, չետո՛յ...

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Լսեցէ՛ք, զուրբ տեսնում էք, որ պարոն Զմեբուկեանը տիկնոջ հետ խօսակցում է զործի մասին, իսկ դուք խանդարում էք:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Նե-երեցէք, ես զնում եմ: (Գնում է ձախ)

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Փչում է սաստիկ փակեցէ՛ք պատուհանը: (Խաղ ընդհանր հետ):

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍԱՆ: Տէ՛ր Աստուած, ես ձեզ համար պատուհաններ բանալու և փակելու մեքենայ եմ, ի՞նչ է: Ես ձեզ համար պատուհանը էլ չեմ բաց անի: (Փակում է կողմ): Նա մրտադիր է, երևի դարձեալ մի երեք ժամ նըստել:

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Հա՛. էն էի ասում: Երբ Սոնիչկաս համածայնեցաւ ապահարզանի, իսկոյն իւր ընկերուհուն մի նամակ զրեց, որ նա զնա փաստաբանի մօտ: Գործը սկսւած է, բայց պատճառներ ապահարզանի համար մենք զեռ չենք դաել և չենք էլ կարողանում մտածել: Բաւական չէ այդ, աղջկաս ամուսինը համոզում է նրան թողնել այդ «կօմէզիան»... ի՞նչպէս էք հաւանում, «կօմէզիան»...

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍԱՆ: Երևի նա շատ ազնիւ մարդ է: Շատ լաւ, ո՞վ է նրանցից մեղաւորը, այսինքն, ուրիշ խօսքով, նրանցից ո՞րն է վերց-

նում իր վրայ մեղք, ձեր աղջիկը, թէ նրա ամուսինը:

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Պարօն, ես թող չեմ տալիս ձեզ իմ աղջկայ մասին այսպիսի զաղափար կազմելու:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍԱՆ: Ա՛, ուրեմն ամուսի՞նը... նա համածայն է:

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Ո՛չ, համածայն չէ, բայց պէտք է նրան ստիպել, որ համածայնի:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍԱՆ: Իսկ եթէ նա մեղաւոր չէ՞:

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Բաս էլ ինչո՞ւ եմ ես այս տեղ եկել: Ի՛չպէս զուրբ անհասկացող էք: Ես ձեզ ամբողջ երկու ժամ է, բոլորը մանրամասն պատմում եմ, իսկ դուք աղլամազ էք և ոչինչ չէք հասկանում: Պէտք է, ասում եմ, մի այնպիսի օրէնք դառնել, որի զօրութեամբ զրան, թէև անմեղին, կարողանայիք մեղաւոր հաստատել:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: (Մտնելով) Թու... թու... թու... տւէք ինձ ա... ա...

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Դարձեալ եկաւ այդ պարօնը: Լսեցէ՛ք, ի՞նչպէս է ձեր...

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍԱՆ: (Իսկոյն) Պապիլ Իվանիչ:

ԿՐԱԿԵՍԱՆ: Պապիլ Իվանիչ, սասցէք նրան, որ չխանդարէ, թէ չէ նա ինձ համբերութիւնից կ'հանէ:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: (Կակազեան) Ես ձեզ ասա-
ցի, որ կը կանչեմ:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: Ե-ես եկել եմ...

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Տեսնու՞մ եմ, որ հկել էք:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: Ե-ես թ... թղթի եմ հկել,

որ բո-բոյսրը մանրամասն գրեմ...

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: (Ուրախացած) Ա, այդ գե-
ղեցիկ է: Ահա ձեզ թուղթ, գնացէ՛ք, և գրէք:
(Տալիս է թուղթը: Կակազեանը գնում է ծախ:) Աստուած
իմ, կատարեալ տանջանք է:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Հա՛. էն էի ասում: Նա պէտք
է բոլոր օրէնքներով ու յօդաձեւերով մեղադրու-
ւի: Ես նրան, այդ դարձելիին կը սովորեցնեմ,
թէ ինչպէս պէտք է վերաբերւի դէպի իւր
կնոջ մայրը: Առաջինը՝ նա ինձ չի ուղում մաչ-
րիկ անւանել, այլ բոլորի մօտ զօքան: Է կան-
չում: Ասացէք խնդրեմ, մի՞թէ դա վիրաւորա-
կան է, հօր: Վիրաւորական է, թէ՞ ոչ, ես ձեզ
հարցնում եմ:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Ես այս տեղ ոչ մի վի-
րաւորանք չեմ տեսնում:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Իսկ ես ձեզ ասում եմ, որ
դա մե՛ծ վիրաւորանք է:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: (Նորից մտնելով) Ներողութիւն...
դ... դ...

ԿՐԱԿԵՍՆ: Էլի եկաւ:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Հեռացէ՛ք, եթէ ոչ, ես
ինձ համար երաշխաւոր չեմ լինում:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: Գ-գրիչ չունեմ, դ... դ...
գրիչ տէ՛ք:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Ահա ձեզ գրիչ, միայն
գնացէ՛ք: (Բռնում է Կակազեանին:)

ԿՐԱԿԵՍՆ: Այդ սարսափելի է: Նա չի
թողնում մեզ գործի մասին խօսելու: Արիւնս
չլսիս էր խփել: (Վերցնում է բեղիկը: Կոչն խօղը:)
Խնդրում եմ, պատուհանը բաց արէ՛ք:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Ի՞նչ, դարձեալ պատու-
հանր... Ձեմ բաց անի: Ես ձեզ համար պատու-
հանի գործիք չեմ: Ի՞նչ երբեմն մրսում էք,
երբեմն շոգում էք...

ԿՐԱԿԵՍՆ: Պատուհանը շո՛ղ է: Ես խեղդ-
ւում եմ: Հասէ՛ք:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: (Վազելով դէպի պատուհանը)
Ըհ՛ր, սառէ՛ք, մրսէ՛ք: Էլ ամենևին չեմ վա-
կի: (Փոքր ծիշոց:) Գիտէ՛ք ինչ է, աիկին, ապա-
հարզանի միջոցին առաջին պայմանը...

ԿՐԱԿԵՍՆ: Փո՞ղր: Այդ ես ինքս զիտեմ,
սիրելիդ եմ, Ձախար Իվանիչ:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Ձախար Իվանիչ չի: այլ
Պավել Իվանիչ: (Կոչն) Ա՛խ, այդ ի՛նչ անտա-

նելի օր լուսացաւ: (Նրա՞ն) Ա՛յ, առէ՛ք իմ այ-
ցետոմսը. երբոր կրկամենաք իմ անունը տայ,
կարդացէք դա՛ Տեսէ՛ք, ձեր առաջն եմ դնում:

ԿՐԱԿԵՍ.Ն: (Կարդում է) Երգեալ հաւա-
տարձատար Պապել ի վանիչ Վարունդեան: Դէ,
այ, համեցէ՛ք... յիշում եմ, որ խորեածի՛ հետ
են ուտում բայց թէ ի՛նչ է չեմ մտաբերում:

(Դնում է այցետոմս սեղանի վերայ:)

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍ.Ն: Փաստաբան — և յան-
կարժ խորեածի հետ ուտեն:

ԿՐԱԿԿՍ.Ն: (Դնում է բիզիկուլե այցետոմսի վրայ:)
փողը ես չեմ խնայիլ, բայց նրան, անպիտա-
նին, կրսովորեցնեմ: Ամենքին լաւ է վերաբեր-
ւում, միայն ինձ չի ուզում յարգել: Իսկ ինչ
վերաբերում է, որ նա սիրու՞նի է պահում, էլ
մասին ես դրասա կ՛գամ, ինչից ուզում էք:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍ.Ն: Բայց դուք ապացոյցներ
չունէ՛ք:

ԿՐԱԿԵՍ.Ն: Ա՛յ, հէնց բանն էլ նրանու՞ն
է, որ ապացոյցներ չ՛կան: Եթէ ես ապացոյց-
ներ ունենայի, սիրելի... սիրելի... (Սխալմամբ ու-
րիշ այցետոմս է վերցնում:) Վառվառա Սեմենովա...

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍ.Ն: (Տեղից վեր թռչելով) Ի՞նչ
Վառվառա էք ասում: Դուք իմ այցետոմսին
չէք նայում: Ա՛յ, իմս... այ...: Լսեցէ՛ք, տիկին,

հիմա ես ժամանակ չունեմ, ուրիշ անգամ կը-
գար:

ԿՐԱԿԵՍ.Ն: Ինչպէ՛ս թէ ուրիշ անգամ:
Կարժես ես ազատ ժամանակ ունեմ: Դուք
ինչպէս որ դորժը յանձն էք առել տանել, այն-
պէս էլ տարէք մինչև վերջը, եթէ ոչ, ես մի
ուրիշ ստախօսի մօտ էլ կերթամ: Ձեզ պէս
բանջարեղէններ այստեղ շատ կան:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍ.Ն: Տիկին, խնդրում եմ ձեզ
այստեղից հեռանալ և չհամարձակել ինձ սը-
տախօս կամ բանջարեղէն անւանել:

ԿՐԱԿԵՍ.Ն: Ի՞նչ: Ինձ դուք էք անում:
Տես, հողիս, ինձ դուք անողը իրա մօրից չի
ծնւել: Ես ինքս մի ուրիշի այնպէս դուք կա-
նեմ, որ նա դուից՝ դուքս գալու փոխարէն,
պատուհանից կ՛փախչի: Ձեզ պէսերին շատ ենք
տեսել: Ես ինքս երեք մարդ եմ ունեցել և նը-
րանցից ոչ մէկը չի համարձակել վրաս ծուռ
աչքով նայելու, իսկ այստեղ յանկարծ փող էլ
տամ և զարձեալ չ՛թողնեն խօսելու:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍ.Ն: Դուք կորէ՛ք:

ԿՐԱԿԵՍ.Ն: Տ՞ը, դուքս: Ա՛յ ջորու չեմ
դնալ: (Նստում է)

ԿԱԿԱՉԵՍ.Ն: (Մտնելով) Թու... թուլթ...
թուլ...

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: Ա.-այնտեղ մնացին իմ ակնոցներս և թուղթր... (Գնում է: Մէջտեղից ներս է մտնում Արծիւեանը ճանապարհի հազուստով:)

ՏԵՍԻՒ 5.

ԱՐԾԻԻԵԱՆ ԵՒ ԿԱԿԱԶԵԱՆ:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: (Դէս ու դէն նայելով:) Դունապահր ասաց, որ փաստաբանը տանն է: Ես ամբողջ մարմնովս դողում եմ, խօսել ուղղակի չեմ կարողանում: Ա՛խ, Մարեան, Մարեան, ախր ինչի՞ հո՞ր, ինչի՞ համար: Բայց ոչ, իմ հետ կատակ անելը լաւ բան չէ: Ես վրէժխնդիր կլինեմ, կլուծեմ վրէժս ինչպէս Օթելլօն: Եթէ նա այլևս ինձ չի սիրում, ես էլ չեմ թողնի, որ նա ուրիշին սիրէ: Նետաքրքիր է տեսնել իմ ախոյեանին, այն Դօն-ժուանին, որ խլեց իմ Մարեայիս, իմ պաշտելի Մարեայիս: Ահա ձեզ դաւանանութեան ապացոյցը—նրա ուղարկած նամակը Մարեային: (Հանում է դրպանից նամակը և կարդում է:) «Մեծյարգոյ Մարեա Սեմեևօվնա, երեկւայ ձեզանչ ստացած նամակից, ես իմացայ, որ ձեր ամուսինը շուտով գալու է կալածքից և ձեզ տանելու է այնտեղ: Այդ պատճառով խնդրում եմ ձեզ, որ վաղը ժամը 3-ին դաք ինձ մօտ,

որտեղ մենք վերջնականապէս կվեռենք ապահարզանի գործը, կամ ընդմիշտ կվերջացնենք ձեզ հետ մեր բոլոր հաշիւները: Ձեր խոնարհ ծառայ Պ. Վարունդեան:» Տեսէ՞ք ի՞նչ լանդուզն է: Ասում է կամ ապահարզան, կամ բոլոր հաշիւները վերջացնել... Ի՞նչ հաշիւներ պիտի լինեն... դուցէ նա ինձ կամենում է սպանել. այդ դեռ կ'տեսնենք, թէ ով ում գլուխը կ'չարդէ... (Մտնում է Կակազեանը ակնոցներով, ձեռին մի թերթ թուղթ. նստում է սեղանի առաջ:) Ահա և ինքը— փաստաբանը: Աստուծ իմ, ի՞նչ աննոռնի՞ն է. գլխի վրայինը կարծես ծագեր չեն, այլ հնացած թաղիք: Ահա թէ ումով է նա ինձ փոխարինել, ում համար է կորցրել խիղճը, պատիւը, պատկառանքը: (Կակազեանը տեսնելով Արծիւեանին գլուխ է տալիս: Արծիւեան կողմ:) Բարեկի՛ր, դրողը տանէ քեզ: Եւ դա փաստաբան է: Սա է իմ կնոջս զայթակղեցնողը: Օ՛, ի՞նչ զղւելի դէմք ունի: Ձեմ ասում, թէ ես զեղեցիկ եմ, բայց նրա մօտ, ես կարծում եմ... Սակայն ով կհասկանայ կանանց: (Կակազեանին մօտենալով, բարձր:) Յարգելի պարօն: (Կակազեանը վեր է թռչում:) Ես Իււան Իվանիչ Արծիւեանն եմ:

ԿԱԿԱԶԵԱՆ: (Համարեա չ'կակազելով:) Շատ ուրախ-ախ եմ:

ԱՐԾԻԻԵՍ.Ն: Ես Արծիւեանն եմ, Մարեայի մարդը:

ԿԱԿԱԶԵՍ.Ն: Շատ ուրախ եմ:

ԱՐԾԻԻԵՍ.Ն: Տեսէք ինչ լիրբն է: Դուք կամ չէք կամենում, կամ ձեր չիմարութիւնից ինձ չէք հասկանում: Այդ տեսակ խօսակցութիւնը և ձեերը ինձ հաճելի չեն: Եւ այն վարմունքի համար, որ դուք ձեզ թույլ էք արւելի, ուրիշ անւան արժանի չէք—բացի այն, որ դուք մի սրիկայ էք:

ԿԱԿԱԶԵՍ.Ն: Թ՛ող... թ՛ող... թու՞թ... թույլ տւէ՞ք...

ԱՐԾԻԻԵՍ.Ն: Վա՛յ, նա մինչև անգամ կակաղ է: Փաստաբան—կակաղ: Ես բոլորովին չեմ հասկանում կանանց: Ճիշտ է ասել Շեկրսպիրը: «Թուլութիւն, ահա՛ քո անունը, ո՞վ կին:» Ձէ՛, ախր ի՞նչ լաւ բան կայ նրանում: Սա ո՛չ թէ մարդ է, այլ մի զզւելի կենդանի է: Դուք առաջ մի ձեզ նայեցէք, թէ ինչ կակաղի էք նման, չետո՞չ ուրիշի բազդի վրայ էլ քար դրեցէք:

ԿԱԿԱԶԵՍ.Ն: Թու... թու՞թ...

ԱՐԾԻԻԵՍ.Ն: Լռեցէ՛ք, դուք ծակ լեզւանի փաստաբան: Ահա թէ որպիսի փաստաբաններ են Պետերբուրգում: Դէ՛, պարոն Դօն-Ժու-

ան, բարեհաճեցէ՛ք պատմել ինձ, ի՞նչպէս պատահեց այդ բոլորը: Միայն կարճ:

ԿԱԿԱԶԵՍ.Ն: Ես կո-ոպիտ մարդկանց հետ չէ... չը... չեմ խօսում:

ԱՐԾԻԻԵՍ.Ն: Կոպիտ մարդկանց հե՞տ: Հա՛, հա՛, հա՛: Բայց ի՞նչպէս կ'հրամայէք խօսել մի այնպիսի տալարի հետ, ինչպիսին դուք էք: Ձեզ դեռ խեղդելն էլ բաւական չէ: (Բռնում է նրա կոկորդից և խեղդում է:) Ձեզ պէտք է շան նման սատկեցնել: (Բաց է թողնում Կակաղեանին. նա թուլացած մի բանի բոյլ է անում և ընկնում է բազկաթուռի վրայ) Մեծապատիւ պարոն, վաղը մենք կ'պատահենք ձեզ հետ, որտեղ կամենաք: Մենք ձեզ հետ կրմենամարտենք. սակայն, նախազգուշացնում եմ, որ ես ատրճանակ բանեցնելու գործում քաջավարժ եմ: Ասացէ՛ք, ո՞րտեղ էք կամենում մենամարտել: Դէ՛ պատասխանեցէ՛ք, ապա թէ ոչ, ես ինձ համար երաշխաւոր չեմ լինում... (Նայելով Կակաղեանին ոտից մինչև զուլիք:) Տեսէ՛ք, ի՞նչպիսի սիրահար ունի կինս, հաղիւ է շունչ քաշում: Բայց ոչ, սիրելիս, քեզ պէտք է ուշքի բերել: Ես դեռ վրադ բաւական չեմ ծիծաղել: (Չուր է ածում նրա վրայ) Ա՛, պարզե՛ց: Օ՛, իմ Բօմէ՛օ: (Խփում է Կակաղեանին:)

ԿԱԿԱԶԵՍ.Ն: (Ծնկաչոր:) Ինչո՞ւ էք դու...

դուք ինձ խփում, ե-ես ձեզ ի-ի-ի՛նչ եմ արել:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Այժմ ի՞նչ կասէք ինձ, պարոն Վարունդեան:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Ե-ես Վարունդեան չեմ, կա-կազեանն եմ:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: (Ապշած:) Ի՞նչպէս թէ կա-կազեան:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Ես եկել եմ տանտիրոջ մօտ գործով, իսկ դու... ուր ի... ի... ինձ...

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Բայց ո՞վ է տանտէրը:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Վա-արունդեանը:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Իսկ դուք Վարունդեանը չէ՞ք:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Ո-ոչ, Վա-արունդեանը ու-րիշ է:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Ի՞նչպիսի մարդ է նա:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Այդպէս. ~~միջանորմալ~~, փոք-րիկ բեխերով:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Դուք չէ՞ք ստուծ:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Ո-ոչ:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Բայց ինչո՞ւ ինձ խփոյն չա-սացիր:

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Դու... ուր ինձ չէիր թող-նում խօսելու:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Այո, ճշմարիտ է, ես տա-քացայ...

ԿԱԿԱԶԵՍԱՆ: Մինչև անգամ սա-արսա-փելի:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Դէ՛ ներեցէք ի սէր Աս-տուծոյ: Ես կարծեցի, թէ Վարունդեանը դուք էք: Դուք այնպէս հպարտ նստած էիր սեղա-նի առաջ, որ ես ձեզ տանտիրոջ փոխարէն ընդունեցի: Իհարկ է, ես պատրաստ եմ տալ ձեզ ձեր ցանկացած բաւարարութիւնը: (Աղմուկ) Իսկապէս, չէ՞ որ կակազը փաստաբան լինել չի կարող: (Աջեց երևում է Գրիգորը:)

ՏԵՍԻԼ 6.

ՆՈՅՆՔ) ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: (Տեսնելով Գրիգորին): Ա... ա... ահա նա՛, ~~Քրակ հագած~~, փոքրիկ բեխերով: Ե-րևի ուղիղ դատարանիցն է գալիս:

ԳՐԻԳՈՐ: Ձեզ ո՞վ է հարկաւոր:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Դուք, «փոքրիկ բեխերով պարոն:»

ԳՐԻԳՈՐ: Ի՞նչ էք հրամայում:

ԱՐԾԻԻԵՍԱՆ: Ա. սա դէռ ոչինչ — շահէլ է և մարդո՞ւ է նմանում, — երբ նա... (չեղհորէն:) Խնդրեմ, նստեցէ՛ք:

ԳՐԻԳՈՐ: Շնորհակալութիւն, ես կարող եմ և կանգնած մնալ...

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Ինչո՞ւ կանգնած, մենք ձեզ հետ նստած կը խօսենք:

ԳՐԻԳՈՐ: Ներողութիւն, ես չեմ կարող...

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Նստեցէ՛ք, (ասում եմ ձեզ: (Ուժով նստեցնում է նրան բազմոցի վրա): Այժմ ես կստեմ ձեզ, թէ ով եմ ես: Ես Իվան Իվանիչ Արծիւեանն եմ. հասկացո՞ք:

ԳՐԻԳՈՐ: Հասկացայ:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Ի՞նչ հասկացար:

ԳՐԻԳՈՐ: Իվան Իվանիչ Արծիւեան:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Յետո՞յ:

ԳՐԻԳՈՐ: Յետոյ ոչինչ չ'զիտեմ:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Չ'զիտէք: Իսկ ուրիշի բազմաբան փշրել զիտէ՞ք:

Պարոն ԳՐԻԳՈՐ: Պարոն, ի սէր Աստուծոյ, ես ոչինչ չեմ փշրել, իսկ եթէ մէք բան փշրեմ էր, ես իմ ուսման կիցս եմ վճարում: (Ուզում է գնալ):

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Ոչ, դուք այստեղից չէք դնալ... վճարել... Ի՞նչ վարունդեան է: Բայց մի՛թէ դրա փոխարէն կարելի է վճարել, հ՞ր: Ձեզ եմ հարցնում, կարելի՞ է: (Մտնում է Գրիգորին):

ԳՐԻԳՈՐ: Պարոն, դուք ի՞նչ եք կամենում:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: (Հանելով ասորճանակը) Ա՛յ, ինչ եմ կամենում. խրել այդ դնդակը քո չի՞ծար նակատիդ մէջ. հասկացա՞ր: Ժամը և անգը նշանակիր, անպիտան: (Մտնում է Մարեա Սեմենովնան):

ՏԵՍԻԼ 7.

ՆՈՅՆՔ ԵՒ ՄԱՐԵԱ:

ՄԱՐԵԱ: (Տեսնելով իւր ամուսնուն) Ա՛յ, ամուսնի՛ն:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: (Նայելով ժամացոյցին) Երեք ժամըն է. ճիշտ ժամանակն է:

ՄԱՐԵԱ: Այդ դ՞ու ես, վանեա, այդ ի՞նչ պէս, և ինչո՞ւ դու այստեղ ես եկել: (Մտնում է նրան, որ համբուրէ):

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Հեո՞ւ. նրան համբուրէք, և ոչ թէ ինձ: (Մտնացոյց է անում Գրիգորին):

Մարեա ՄԱՐԵԱ: Այդ ի՞նչ է նշանակում, ի՞նչ պատահեց քեզ հետ:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Այդ նշանակում է, որ ես բոլորը զիտեմ: Հի՞մա նրա հետ համբուրէ՛ք:

ԳՐԻԳՈՐ: Համբուրենք, խանում, Աստուած վկայ ոչինչ, ես չեմ վիրաւորուի, թէ չէ նա ինձ կսպանէ:

ՄԱՐԵԱ: վանեա, այդ ինչ՞ըր ես խօ-

սոււմ... նա խելագարուել է... խնդրում եմ, ձե-
ղանից մէկը զնայէք բժշկի յեանից: Վանեա,
սիրելիս, զնանք տուն... դու տկար ես, ճանա-
պարհից յողնել ես: Ես ինքս կերթամ բժշկի
յեանից: (Ուզում է գնալ):

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: (Բռնում է Մարկայի ձեռից և չո-
քացնում է նրան) Ես տուն չունիմ... Ա՛յ, այս դար-
շէլին ինձ կողոպտեց... (Յոյց է տալիս Գրիգորին)

ԳՐԻԳՈՐ: (Ծնկաչոր) Զերգ- գերազանցու-
թիւն, հաւատացէք, որ ոչինչ չեմ գողացել:
Թէ մի բան կոտրել եմ, այդ, իհարկէ, կարող
է պատահած լինել, բայց զողոթիւն չեմ ա-
րել, թէ կուղ արողջիցս հարցրէք: (Զեռքի նշա-
նով հասկացնում է կակազեանին, որ նա չորէ: Կակազեանը չո-
քում է և աննկատելի կերպով թաքնում է բազկաթուռի յեան-
ւում)

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Օ՛, Աստուած իմ, ի՞նչ խաչ-
տառակուլութիւն... անհա Րօմէօ և Զուլ՛եառան:
Դէ՛, ի՞նչ էք սպասում, զւարձացէք վերջին
անգամ, համբուրէք: Ա՛յդ էր իմ սիրոյս վար-
ձաարուլթիւնը... Տ՛ը, էլ ի՞նչ էք սպասում,
համբուրէ՛ք, ես ձեզ հրամայում եմ:

ՄԱՐԵՍ: Վանեա, ուշքի եկ, այդ ի՞նչ ես
ասում:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Համբուրէ՛ք: (Հանում է ատր-

ճանակը) Դո՛ւք, «փոքրիկ բխերով պարոն», համ-
բուրէք կնոջս:

ԳՐԻԳՈՐ: (Ծնկաչոր ձօռեանում է Մարկային) Տի-
կին, թոյլ տուէ՛ք համբուրուելու:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Եւ նա գեռ հարցնում է...
Համբուրի՛ր, էլի՛: (Գրեգորը համբուրում է Մարկան
լալիս է) Բոլորը վերջացան: Էլ ոչ մի կասկա-
ծելու տեղ չ'կայ: Սակայն, մի՛ ձողանաք, որ
դա ամենավերջին, և ամենասարսափելի համ-
բույրն էր: Օ՛, Աստուած իմ, Աստուած իմ: (Ա-
լիս է. նրան հետևում են ծնացեալները)

ՏԵՍԻՆ 8.

ՆՈՅՆՔ ԵՒ ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Մանելով) Ա՛յդ ի՞նչ է,
ի՞նչ զալմազալ է, ո՞վ էք դուք և ի՞նչ էք ու-
ղում:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Զեղ ի՞նչ գործ. զո՞ւք ով էք:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Ինչ՞պէս թէ ով... ես
երգւեալ հաւատարմատար Պափել Իվանիչ Վա-
րունգեանն եմ:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Ինչպէ՛ս թէ Վարունգեան...
հապա սա՞ ով է:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Սա իմ սպասաւորս է:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Ի՞նչպէս է նրա աղոյր:

ԳՐԻԳՈՐ: Կօշիկեան: Միայն ըստ իմո-

~~յէք որ ես այդ բանը անհետեանք չեմ թողնի:~~

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Դարձեալ չիմարացայ: Այս ի՞նչ ձախորդ օր է:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Մարտիպին) Դ՞ո՞ւր էլ այստեղ էք: (Բարձրացնում է նրան) Ինչ՞ո՞ւ էք դուք չորած: Ներողութիւն. ձեր մէջ, կարծեմ, մի թիւրիմացութիւն է եղել: Նստեցէ՛ք. (Արժիւեանին) Յարգելի պարոն, դուք ի՞նչ էք կամենում այստեղ:

ՄԱՐԵԱ: Պարոն Վարունգեան, թոյ տրուէք ինձ ներկայացնել ձեզ իմ ամուսնուն:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: (Զարմացած) Ձեր ամուսնուներ: Շատ ուրախ եմ: (Մտնում է և ձեռք է տալիս) ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Ես ազնիւ մարդկանց եմ միայն ձեռք տալիս և ոչ թէ ձեզ պէս կեղտոտներին...

ԳՐԻԳՈՐ: (Կողմ) Ի՞նչ է սա բոլորին հայհոյում: Ձէ, սրա վերնատունը դատարկ է:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: (Հանում է դրոյանից նամակը) Այս դ՞ուր էք զրել իմ կնոջը, այո՞:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Կատարելապէս ճիշտ է. բայց ես այստեղ վիրաւորական ձեր ամուսնու համար ոչինչ չեմ տեսնում:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Դուք երեք ժամին նրահեա տեսակցութիւն էք նշանակել. նա էլ եկել է. հետեւապէս բռնւած է նա իւր յանցանքի տեղում:

ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Ի՞նչ յանցանք կայ այստեղ: Այդ իմ ընդունելութեան ժամերն են: Ես նրա ընկերուհու գործն եմ տանում, այդ պատճառով կանչեցի տեղեկութիւններ ստանալու:

Կործի

~~ՎԱՐՈՒՆԳԵԱՆ: Ի՞նչ գործ:~~

ՄԱՐԵԱ: Լսի՛ր, Վանեա, դու մի բան խնձել ես, որովհետեւ ոչինչ չ'գիտես: Հանգրտացիր, ի սէր Աստուծոյ: Բանը նքանումն է, որ Պետրոսովանց Սօնէն ուզում է մարդուց բաժանել և այդ պատճառով նա ինձ խընդրեց, որ ես դնամ փաստաբանի մօտ և վկայութիւններ տամ: Իս նրա խնդիրը կատարեցի, այնպէս որ բոլոր նրանից առած տեղեկութիւնները հաղորդեցի պարոն Վարունգեանին: Այսօր պարոն Վարունգեանի հրաւերով ես եկայ այստեղ վերջին անգամ, որովհետեւ բոլոր մնացեալ հոգացողութիւնները Սօնի մայրն է իւր վերայ վերցրել, որը պէտք է այսօր այստեղ լինէր:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Սո՛ւա է այդ բոլորը: (Մտնում է Կրակեանը):

ՏԵՍԻՆ 9.

ՆՈՅՆՔ ԻԻ ԾԱՂԻԿ ԿՐԱԿԵՍՆ:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Ասուած իմ, այս ի՞նչ բազմութիւն է:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: Դարձեալ եկաւ այդ գորանջը:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Մարեա ջան, Իվան Իվանիչ...
(Արագ շօշուփ համբուրում է նրանց և հանապարհին բէշ է ծընում որ զրկէ վարունգեանին, բայց չետոյ չանկարծ ցնցւում է և թքելով զզանք է արտայայտում) Դուք ինչու էք եկել այս տեղ:

ԱՐԾԻԻԵՍՆ: Ընտանեկան գործերով:

ԿՐԱԿԵՍՆ: Ես էլ նոյնպէս: Ուղղով եմ Սօնեայիս մարդուց բաժանել, և բանք շուտ վերջացնելու համար, վերկացայ և եկայ այստեղ: Առաջ, այ, Մարիան էր էդ բանի հոգս քաշողը, բայց ստացած նամակներինցս իմացայ, որ նա գործի մասին հասկացողութիւն չունի: Մեր վարձած փաստաբանն էլ, խօ, տխմարների մինն է, ոչինչ չի հասկանում. ի դուր չէ, որ դրա ազգանունը կանաչեղէնինցն է շինած: Իսկ ես, Մարեա, արդէն այստեղ մէկ անդամ եղել եմ, և չետոյ զնացի ձեր տուն: Այնտեղ ինձ ասացին, որ դու բազար ես զնացել, իսկ չետոյ այստեղ... (Արծիւեանին) և ձեր զիւզինց

զայն էլ իմացայ Ս.սացին, որ դուք մի լինչ որ նամակ վերցրած դուքս եկաք:

ԱՐԾԻԻԵՍՆ: չէնց այդ նամակն էր, որ ինձ խելքից հանեց: Ա՛խ, ո՞րքան ես չիմարացայ. կնոջս սախակցի ծառայի հետ համբուրելի:

ԳՐԻԳՈՐ: Համբուրելիք ինձ համար ոչինչ չ'արժէ. լաւն այն է, որ անխաթայ պրծայ ձեզանից:

ԱՐԾԻԻԵՍՆ: Դէ՛ ների՛ր, սիրելիս: Պարոն վարունգեան, ներողութիւն եմ խնդրում ձեզանից իմ վարձունքիս համար:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: (Բազկաթուռի յետեւից) Տի-իմա Ե-ես էլ կարող եմ վեր կենալ:

ԲՈՂՈՐԸ: Ա՛յս ով է:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: (Դուրսէ գալիս բազկաթուռի յետեւից) Թուրթ... Թուլ տեք ինձ հե-եռանալ:

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: Գնացէ՛ք, ի սէր Աստուծոյ, ես մինչև անդամ չ'զիտեմ էլ, թէ դուք ինչու էք եկել:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: Ես ե-ե-եկել էի բժշկուելու կա... կր... կա... կա...

ՎԱՐՈՒՆԳԵՍՆ: Բժշկուելո՞ւ: Բայց ես բը-ժիշկ չեմ, այլ փաստաբան եմ:

ԿԱԿԱԶԵՍՆ: Ի... ինչպէ՞ս թէ բը... բժիշկ չէք:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Կահաղների բժիշկ Վա-
րունդեանը, իրաւ է, այստեղ է կենում, միայն
նրա տան մուտքը հիտեւալ սանդուխքներն
են: Նա կենում է համար հինգերորդ բնակա-
րանում:

ԿՍԿՍՁԵԱՆ: Հապա էլ ինչո՞ւ ինձ ա...
այստեղ ա... ամբողջ օրը չա... արչարեցին,
ծե... եցին, վե... երաս ջու... ուր ամեցին...

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Ես կարծեցի, թէ դուք
բաժանւում էք:

ԿՐԱԿԵԱՆ: (Վահաղին) Բայց թոյլ տուէք
հարցնել, դուք ամուրի՞ էք:

ԿՍԿՍՁԵԱՆ: Ա... այո:

ԿՐԱԿԵԱՆ: Ամուսնանալ ուզո՞ւմ էք:

ԿՍԿՍՁԵԱՆ: Ու... ու... ուրա... ախու-
թեամբ...

ԳՐԻԳՈՐ: (Յոյց տալով Վրահեանին) Ա՛յ, դրա՛
հետ ես չէի համբուրւիլ:

ԿՐԱԿԵԱՆ: (Վահաղին) Գնանք մեր տուն,
ես ութը աղջիկ ունեմ, որին քէֆդ կ'տայ,
բնարի՛ր:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Ա՛յ լաւ փեսայ: (Աճե՛րը
ճիծաղում են):

ԿՐԱԿԵԱՆ: Ծիծաղելու բան չ'կայ: Նրա-
նից փատ ամուսիններ են լինում: Իսկ ես ջո-

կելու կարիք չունեմ: Յ'տեսութիւն, պարօ-
նայք: Յ'տեսութիւն, պարօն բանչարեղէն:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: Դարձեալ բանչարեղէն:

ԳՐԻԳՈՐ: (Արժիւեանին) Պարօն, էլ չ'էք
հրամայում համբուրել:

ԱՐԾԻԻԵԱՆ: Ներողութիւն. բայց շատ
չի՞ լինի... ի՞նչ ինչ է եղել: (Համբուրում է կնոջը.
բոլորը գնում են):

ԳՐԻԳՈՐ: Իսկ ես կարծեցի, թէ արդէն
բաժանւել են:

ՎՍՐՈՒՆԳԵՍՆ: (Ընկնում է բազկաթուռ վերայ):

Իե՛ս շատ երկար տարիներ կը չիչեմ ես այդ օրը:

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

806

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0310799

11.563

